

SZERKESZTIK:
KESZLER JÓZSEF és SCHÜTZ MIKSA.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Évenként 20 iv zenemelléklettel; több arckép- és képzőművészeti mellékletekkel.
Egyszám ára 20 krajczár.

SZERKESZTŐSÉG: Váci-utca 3. sz.
KIADÓHIVATAL: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: F. A.: Zola novellái és forrásai — Irodalmi hírek.
ZENE: JUSTUS: Zenekritika és napirajz. — Zenészet hírek.
SZÍNHÁZ: v. l.: Szegedi levél. — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: NYÁRI SÁNDOR: A bécsi műkiállításban. — Képzőművészeti hírek.

ZOLA NOVELLAI ÉS FORRÁSAI.

A francia Couture egyszer egy festőt ábrázolt, amint egy tört régiségen ülve disznófejet másolt. Ez volt az ő felfogása a naturalizmusról. Zola, emez irány legfelsőbb képviselője, azt mondja: „hogyan valamely műdarab nem egyéb, mint a természet egy töredékes része amelyet egy bizonyos temperamentum médiumán át szemléltünk. Zola tollából ismét megjelent két kötet: „Le capitaine Burle“ és „Naïs Micoulin.“ Nem tagadhatni, hogy ebből a tíz novellából nagyon is kilátszik a fentemlített állapot két fűle; még kevésbé lehet elvitatni, hogy itt egy kis darabja a világnak egy különös temperamentum, ha nem is rózsaszínű, de annál erősebb mikroszkopján át-látható. Nem akarunk itt a regény realitiko-naturalisztikus jogosultságáról vitatkozni. A mi generációnkra nézve Zola már megölte a francia romantikát. Nemsokára egy hatalmas temperamentum el fogja nyomni a nagy naturalistát irányával együtt.

Azt mondják, hogy Zola nem újító. Ő csak a poezis örök jogáért harcol, hogy az embert úgy ábrázolja, mint amilyen; harcol a költészet hazugságai és hazugjai ellen. Elbeszélései közül sok már talált költői feldolgozásra és a realisztikai előadás olyan régi, mint maga a művészet. A meztelen valóság, a rút hű ábrázolása után már nagyon régen törekedtek. Hogy is mondja Boileau?

1 Il n'est point de serpent, ni de monstre odieux.

2 Qui par l'art imité, ne puisse plaire aux yeux.

Zola két elbeszélésében, a „Jacques Damour“ és a „Pour une nuit d'amour“

ban is művészen utánzott és olvasójának nagy élvezetet nyújtott, sőt a Jacques Damour után még nagyobb gyönyörrel lehet Tennyson „Enoch Arden“-jét olvasni. És ez döntő a naturalizmusra nézve. Ha Zola műveit hosszú időköz után lehetne élvezettel olvasni, akkor egyenértékűek volnának Enoch Arden vagy Herman és Dorotheával. De egyelőre kételkedniünk kell e valószínűségben.

Enoch Arden! Mennyi igazság van abban a történetben! Enoch és Philipp szeretik Annie Leet. Annie barátságosabb Philipphez, de Enocho szereti és hozzá is megy. Enoch tengerész és szolgálatában nyomorékká lesz. Elmegy egy Chinába vitorlázó hajóval és Amiennek vagyona töredékéből boltot nyit. Ezalatt közeledik Philipp Anniehez, hogy segítsen nyomorán és gyermekeit iskolába küldje. Szereti még Anniet, őt meg szeretik a gyermekek, kik apának nevezik. A falu hangulata, a gyermekek jóléte kényseritik, hogy Annie menjen Philipphez nőül. „Lehet kétszer szeretni?“ kérdezi Annie Philipp-től. Philipp megelégszik a második szerelemmel. Annie küzd és az égtől kér jelt, hogy mit tegyen. A jel nem marad el és ők összekelnek. A harangok vígan kondulnak meg, de Annie szíve bádog, fél valamitől. Enoch haza jön. Házát pusztán találja és egy öreg asszony utba igazítja, hogy hol van Enoch Ardené. Benéz az ablakon és boldognak látja családját. Szíve feljajdul, hisz az ő vesztett boldogságán boldog egy másik. Visszatartja fájdalomkiáltását és tolvajként eloson. Még egy évig huzza az életet, kedveseit nem látva. Midőn haldoklott az öreg Miriamra bizta áldását neje, gyermekei és Philipp számára és e szavakkal: „vitorla! vitorla! megvagyok mentve“, hátradől és meghal.

Ez igazság, ez új, ez poezis. Aki e könyvet nem tette ki kezeiből emelve, tisztulva, bátran nyulhat Zola „Jacques Damour“-ja után. Huszonhat éves korában veszi el Jacques a fém munkás Feliciet a gyümölcsárúsné unokahúgát. Jacques naponként tizenkét frankot keresett, neje szabó volt. Csakhamar fiuk lett és kilenc évvel azután leányuk. Jacques szorgalmasan dolgozott, mignem ki-tört az 1870-ki háború. Ekkor lett Berru, a mázoló házi barátjuk; Felicie nem szerette, de utóbb nevetett rajta és bohó ötletein. Berru nagy socialista, ki Jaquest és fiát

Eugénet is megnyeri elveinek, dacára Felicie ellenzésének. A kommune lázadásán mindhárman részt vesznek, miközben Eugéne a barikádon eszik, Jacques Noumeába deportáltatik, Berru pedig szépen odább áll. Egyszerre Jacques négy társával eltűnt és míg egy ismeretlen hullát helyette temetnek el, ő mint köszönmunkás dolgozik Belgiumban. Az amnestia őt is haza vezeti és mint Enoch Arden keresi otthonát. Találkozik Berruval, ki brutálisan bánik vele és egy csapszékben elmondja neki Felicie történetét. Azután elvezeti Sagnard mészárszékébe, hol Felicie a *dame de comptoir*. Itt Zola ismét egyikét nagyszerű leírásai közül mutatja be, melyben legtöbb utánzókra talált, melyben egy csepp állatvér sem kerüli ki naturalisztikus leírását. A rongyos, elzüllött férj cotelettek, kolbászok, sonka és véres hús közt találja fel boldogságát, mit Enoch a költői falusi lakban látott magára nézve elveszettnek. A tisztességes otthonba vezető Berru a társaság kivettejtét. Felicie fut férje elől. Következnek a magyarázatok. Felicie soha sem kapta meg Jacques leveleit, halottnak hitte, sőt erről még bizotványa is van. „És leányom Louise?“ Nem ismerem, megromlott, elveszett.“ Jacques dühösen az asztalra üt. Ekkor a szobába szökel két gyermek. „A kis Sagnaraok“ mondja Berru, „Hein? Ça pousse vite, la garine de mioche.“

Damour azt akarja, hogy Felicie vele, törvényes férjével menjen. Felicie szánalmat és undort érez irányában és boesánatot kér tőle. De ő dühösen maga körül vagdal, elmegy, de igéri, hogy visszajön és boszut áll: megöli mindnyájukat. Ezalatt Felicie megvallja Sagnardnak a jelenetet, ki Damour és Berru előtt is azt kívánja, hogy Felicie válaszson a két férj között. Felicie hallgat, Damour azt hiszi, hogy Sagnardot választotta és jóvá hagyja az asszony ítéletét. Kis vártatva a négy ember együtt iszik, mindegyik a mult emlékével szívében. Most Berru gazdag palotába vezeti Jaquest. Itt bájos kis szökehajú nő öleli keblére e szókkal: „papa, papa.“ A francia Enoch Arden pedig elhatározza, hogy öreg napjaiban leánya bünpénzéből fog élni. Nem hihető, hogy az olvasó jól érezze magát Zola Enoch Ardenjének olvasásánál. Azt fogja mondani: „igaz!“ „borzasztó“, de a poezis? hol van a poezis, mely felemelje?

Egy másik elbeszélése, melynek mintaképe olvasás közben tünt szemembe: a „*Pour une nuit d'amour.*“

Julien kisvárosi hivatalnok. Nagy, esontos; rütsága következtében embergyűlölő. Szereti a fuvolájátéket. Lakásának átellenében fekszik a Marsanne palota. Midőn sokáig a néma falaknak fuvolázna, egyszerre kinyílik az ablak és Thérèse de Marsanne néz ki rajta, ki a beteges Colombel gyermekkori játszótársa. Sokáig kinlódik reménytelen szerelmében, még egy csókot merészelt átinteni. Thérèse becsukja az ablakot, „Milyen borzasztó ez az örökös hamis fuvolázás.“ Ezóta nem fuvolázott többet. Egy este a lány viszonzotta csókját és intett neki, hogy jöjjön. Szobájába vezeti és kérdi: „Szeretsz?“ „Igen, igen“ dadogá Julien. „Elfogja ezt innen vinni“ mondá, egy férfi holttestére mutatva. Ezután Zola elbeszéli, hogy történt minden. Oly igazán, oly borzasztó módon értődik itt minden magától, hogy ki kell mondanunk, miszerint minden sor a borzadály művészeté. A beteges kis Colombel holtteste az. Együtt sétáltak és amint Colombel előre akarja Thérését bocsátani, az előretaszítja; felkerekedik benne az utcai leány, hátára ugrik, elveszi botját, üti, veri, korbácsolja míg nem mindketten fáradtan dőlnek le egy felszerben. Szerelmük folytonos harc és kínzás volt. Egyszer csak Colombel halántékával a francziák által oly kedvelt kandallószegetbe ütődik s ő egy csepp vér ontódása nélkül halva terül el. Amint most Thérèse Julient az alkoban elrejtí és a bálra készül, midőn az imádás- és borzadásban fekvő Juliennek táplálékot nyújt, amint a felfedezés eshetőségétől félve a holttestet az óriás vállain az ajtón kiereszti, az út a sötét városon át a folyamig, ez mind iszonyú, de igaz, nagyon igaz. Thérèse várja Julien visszatérését, ez még küzködik a halottal, beledobja a folyóba, de úgy érzi, mintha annak karjai a nyaka körül volnának fonva — milyen jó fiú ez a Colombel, magával akarta vinni! Ekkor utálat fogja el Julient az élet iránt és utána veti magát Colombelnek. Három hónap múlva Thérèse a fiatal Vétueil gróf neje lett. Fehér ruhát viselt, arca nyugodt, derült és büszke tisztaságú volt.

A „Le Crapaud“ című francia regényhez függelékkül van esatolva egy ballada következő tartalommal: Egy nemes lovag diadalmasan jön Madridba. Egy zárda előtt megáll imádkozni. Meglát egy apácát, ki feléje int. Szerelmet ajánl a lovagnak egy esküért. Jöjjön egyfélkor egyedül a zárda-hoz. A lovag jön. A ezellában egy pohár borral kínálja meg az apácza. Iszik, mire az apácza egy férfi hullájára mutat, hogy vigye azt ki Megteszi, mert megesküdött reá. Kikisérlik a kapun, de az bezárul mögötte örökre, mert mérget ivott és a lovag esatlósa két halottat talált. E sorok írója, a monda és a fentebb vázolt novella között lévő hasonlatosság által meglepve, kérdőleg fordult Zolához, vajjon az említett forrásból merített-e? Zola így felelt.

„Médan 1-er Novembre 83. Monsieur et cher confrère! J'ignorais absolument l'existence du roman dont vous me parlez: Le Crapaud. Evidemment, la ballade en question a dû être empruntée à Casanova ou bien il'y a là une simple rencontre, chose

plus fréquente qu'on, ne croit en littérature. Ma nouvelle, à moi est née d'une conversation après dîner. Nous étions quelques amis, des écrivains, discutant sur la difficulté d'accommoder les histoires d'autrefois à notre milieu moderne. L'anecdote de Casanove fut citée, et je m'amusais à indiquer un plan, pour la transplanter dans notre époque, plan que j'ai eu plus tard la curiosité de traiter. Du reste, mon opinion est que ma nouvelle sent toujours son romantisme, et qu'il est préférable de ne mettre, dans le milieu moderne que des faits modernes. Cordialement à vous: Emile Zola.“

Ez az érdekes levél figyelmeztetett csak Zola novellájának egy jegyzetere, mely így hangzik: „L'idée première de cette nouvelle à été prise dans Casanova.“ Ámbár egy török példabeszéd azt mondja, hogy sohse dobjunk el egy darabka papírost, mert Allah neve állhat rajta, megis borzadtam attól a gondolatnál, hogy Casanova tizenkét kötetét átolvastam. Kértem tehát Zola urat, hogy írja meg a kötet és az oldal számát. Erre Zola második levele így hangzott:

Médan, 10. Nov. 83. Monsieur et cher confrère, je vous répète, que ce n'est pas moi qui ai trouvé l'anecdote. Elle a été citée dans un dîner et tout ce dont je me souviens, c'est quelle se passe en Espagne... Cherchez: il s'agit, je crois, d'un officier français et d'une Espagnole. Bien à vous, Emile Zola.

No én találkoztam ugyan Casanova emlékirataiban Allah, istennek és istennők nevével, de arra a történetre, melyre Zola jegyzete vonatkozik, sohasem bukkantam. Ellenben olvasóim ismernek Boccaccio novellái közül eleget, melyekben hullák játszának szerepeket.

F. A.

IRODALMI HIREK.

— A HAZAI SZÍNI IRODALOMRA NÉZVE *Rakodezay Pál* új műve: a *színeszet rendszere* érdekes momentumnak tekinthető. A szerző önálló új irányt kezdeményez a színészeti technika tekintetében. A mű a gyakorlat és szorgalmas tanulmány és szemlélet alapján épült fel. Korai volna még most *Rakodezay* könyvéről többet mondani, de tekintve a szerző érdemeit a színészeti irodalma körül, melegen ajánlhatjuk művét a közönség figyelmébe. A könyv terjedelme 15 ív leendő, s június 15-én fog megjelenni. Előfizetési ára 1 frt 20 kr. Gyűjtők minden hat példány után tiszteletpéldányban részesülnek. Az előfizetési összegek szerző nevére Budapest, Rottenbiller utca 38. sz. küldendők.

— Az *ABAFI LAJOS* ÉS *SZOKOLI VIKTOR* szerkesztésében megjelenő „Hazánk“ című történeti közlöny ötödik füzeté is becsületére válik a derék vállalatnak. Tartalma épp oly változatos mint érdekes és történeti becsű. A következő értekezések vannak benne: *Dr. Cseh Károly*: A zalathnai vérfürdő. — *Iványi István*: A tiszai határőrvidék. — *Abafi Lajos*: A szabadkőművészség és az uralkodóház. — *Torma Károly*: Rettégi György emlékirata 1718—1767. — *Gelich Richard*: István főherceg életéből. — *Thim József*: Szent Tamás ostromai. — *Szokoli Viktor*: II. Frigyes és a magyar evangélikusok. — *Tárca*: Az 1849-ben Debreczenbe költözött tisztviselők napi díjai. — Történelmi repertorium.

— *PARODI ALEXANDRE*, kiről lapunk mult számában irtuk, hogy drámáját: „Első Ferencz ifjuságát a Théâtre-Français dráma-bíráló bizottsága elvetette, Hugó Viktor-nak ajánlotta a most könyvalakban megjelent színművet. Az ősz költő következő sorokkal köszönte meg a dedikációt: „Őn nekem egy mesterművet küldött... Engedje nekem azt az örömet, hogy megszorítsam azt a kezét, mely e szép és nemes lapokat irta. — Hugó Viktor.

ZENEKRITIKA ÉS NAPISAJTÓ.

Egy művelődési tényezővel akarunk foglalkozni, mely a nagy közönségnek zene-aesthetikai itéletére legerősebb befolyást gyakorol, mely legközvetlenebbül hat az általános véleményre: értjük a hírlapokban megjelenő bírálatokat. A napisajtó bírálati ma jóformán mindenhatók! Csak igen kevés zeneszerző és művész, a közönség választott kedvencei vagy a kik a napi izlésnek megfelelő élvezetek elkészítésében jártasak, végre azok, kik egészen határozott s befolyásos pártra támaszkodhatnak, mellőzhetik némileg a napibírálatot. Mindazok, kik nem tartoznak az említett rendekbe, többé-kevésbé függnek azon ítélettől, mely közvetlenül valamely mű nyilvánítása vagy valamely művész fellepte után a politikai napilapokban megjelen.

Az untig fejtegetett jelenségek közé tartozik, hogy e század elején a zenei kritika súlypontja miként helyezkedett át fokról-fokra, szaklapokból napilapokba, a „tárca-zába“; e tény konstatálása után csak a mai viszonyok helyzetét kell megismertetnünk. A zene a legelterjedtebb, a leginkább ápolott művészet. A nagy közönségnek könnyen hozzáférhető szórakozást nyújt elegans alakban, a művelt társadalomnak hathatós összetartó kötelékét képezi: a magas körök szívesen elismerik benne a legfontosabb eszközt erkölcsi működésre, mert a zene a politikailag legkevésbé veszélyes művészet; számos nemeslelkű ember legtisztább művészetnek tekinti. Egyuttal az exakt tudományok embere, a természettudós, a zenében bő anyagra akad érdekes s szellemi erőt megkivánó akusztikai vizsgálódásokra. Az életani tüneményekkel foglalkozó tudós megvizsgálja a hang elemi hatásainak okait, a hanghullámok által keltett érzetnek átváltozását hangképzetté s a különféle idegeknek, a mellet kifejtett működését. A művelődés-történész összehasonlítja fent jelölt helyzetét a többi művészetek helyzetével és befolyásával a nyilvános élet, a politikai és társadalmi életnek különféle kölesönös hatásából magyarázza a művészeteknek fejlődését és egyik vagy másik ágának különös jelentőségét bizonyos időszakokra. Az aesthetikus a zene összefüggését a szép eszméjével igyekezik közzétemni; amellet vagy úgy jár el, hogy tiszta gondolkodás útján nyert és előre megállapított elvből indul ki, s ezen álláspontjából magyarázza a meglevő műveket és azoknak törvényeit vagy pedig előbb vizsgálja meg a műveket, követi a művészet fejlődését és a

meglevőből s ennek keletkezéséből magyarázza a hangművészetnek törvényeit és a közte és a szépnék eszméje közt folyó kölcsönös hatásokat.

A bíráló feladata e szerint, hogy a zenevilág minden jelensége fölött művészeti és aesthetikai ismeretei szerint ítéljen és ítéleteit a közönségnek könnyen felfogható, csinos kifejezés módon nyújtsa.

A nagy közönségnek és az előkelő világának a részint hivatásukból, részint társadalmi szokásokból eredő követelmények csak ritka esetekben engedik meg, hogy komoly, részletező s szaktudományyszerű stílusban tartott műbírálatoknak oly figyelmet s tanulmányozást szenteljen, mely önálló gondolkozással s átértéssel jár. De még a tudomány embereinek is gyakran lehetetlen a művészet napi jelenségeivel behatóan foglalkozni s gyakran csak hírlapokból vesznek azokról tudomást.

Tekintve a minden fejbéli zenei produkciók roppant mennyiségét a fővárosokban, a napi lapoknak hozzá kell látniok, hogy bírálatokat lehető legrövidebb idő alatt hozzák, nehogy a napiesemények mögött visszamaradjanak, hanem a nagy közönségnek vágyát, gyors hírek s minden után a mi új, kielégítsék; e mindig sürgetőbbé váló vágyának a szerkesztőségek annyira kedveznek ma, hogy még a komoly bírálókat is arra készítik, hogy közvetlenül az előadások után — tehát még ugyanaz éjjel — írjanak rövid jelentéseket, melyekből az olvasó közönség már néhány órával valamely új dalműnek első bemutatása vagy valamely híres művész fellépte után tudomást szerezhesse a siker felől s hogy a reggeli teázás- vagy kávézaskor már tudhassa, hogy a mű, mely megelőző esti hét és tízóra közt előadott, tetszett-e vagy sem.

Azon pillanattól kezdve, midőn a gyors megjelenés a tudósításoknak lényeges feltételét képezi, a könnyen felfogható és tetsző alaknak is nagyobb hatásköre jut, mint a tulajdoképeni tartalomnak. Az újságolvasók túlnyomó része — még a művelteket is beleértve — azt a kritikát veszi legszívesebben, mely legkönnyebben elsajátítható, azaz, mely a forgalomban levő művészeti eszméket képviseli és a művelt nyelvezetnek ama szólásformáit használja, melyeket az olvasó nagy megerőltetés nélkül megtarthat emlékezetében s alkalmmal saját bírálatként értékesíthet.

Semmikép sem akarjuk itt kétségbe vonni, hogy a műbírálat gyorsaságával a legalaposabb tárgyismeret is ne tűghessen össze. Hisz jogosultan lehetne azt állítani, hogy a művelt ízlésű bíráló, ki megszokta a zene különféle fajait előítélet nélkül hallani, sokkal megbízhatóbb ítéletet hozhat, mint az alapos ismeretekkel felfegyverkezett zene-tudós, ki pápaszemen keresztül magányos írószobájából nézi a művészet világát, s mindent kíméletlenül félredob, a mi nem egyeztethető fiókjában nyugvó rendszerével. De nem szabad azt sem elhallgatni, hogy a jelen viszonyok közt, mikor a társadalom és művészet kölcsönösen befolyásolják egymást, a nagy városok napilapjaiban megjelenő kritika kénytelen oly engedményezéseket tenni, melyek alapos, lelkiismeretes tárgyalással ellenkeznek, és hogy nyugodt, művészeti ellenzés, a benyomásoknak pontos újból való képzelése és átvizsgálása majdnem

lehetetlen, mert az ítéletet közvetlenül a benyomások után kell leírni és a benyomások megszerzésénél mellékdolgok és véletlenségek gyakran oly hathatósan működnek közre, hogy csak igen nyugodt s az idő folyamában érette vált megfontolás szabadjára meg az ítéletet e mellékes befolyásoktól. A napisajtó műbírálója, ki ítéletét elfogadtatni s terjeszteni akarja, kénytelen a társadalomban épen forgalomban levő uralkodó eszmékkel, az aesthetikai divatizléssel számolni s inkább szépen, mint tárgyilagosan írni, hogyha nem akar még veszélyesebb uton járni, minden áron hatást gerjeszteni s inkább pikáns tárczát, mint valódi megbírálatot nyújtani. A tapasztalás bizonyítja, hogy a legtöbb jobb minőségű napi bírálatban a metaphora túlnyomó, a szép phrasis, mely alatt igen sokat — néhán keveset is — lehet érteni. A napi kritikát e miatt nem lehet megróni; hogyha nem akarja befolyását a közönségre ereszteni, vagy a szellemeskedőnek, az élezesnek, a keveset tudónak s ennél fogva annál is kíméletlenebbnek átengedni, ugy a művelt újságolvasó-közönség kívánalmait tekintetbe kell vennie és ez a közönség leginkább érzélgős, merengő, vagy jámbor kifejezések után sóvárog, ha ezek semmikép sem állják meg helyüket, komoly vizsgálódással szemben és minden lelkesedésre képtelennek, sőt szívtelennek tartja azon bírálót, ki mellőzi az említett irányt. Ne sujtunk tehát szemrehányással a napilapok tudósítóit; a jobbak ezek közül tesznek, amit tehetnek, jól ezélnak, bár néha túlságosan alkalmazkodnak a közönség ízléséhez; de hisz az, kinek nincs megadva ezen alkalmazkodási képesség, annak mindig bajos helyzete lesz, az sohasem éri el a „népszerűségét.“ Súlyos szemrehányást érdemelnek ellenben azon zenetudósok és aesthetikusok, kik hivatásoknál fogva távol állanak a napi forgalomtól, kiknek kötelessége a művészeti kérdéseknek tudományos tárgyalása, s kik, hogy a „művelt laikusok“ tetszését elnyerjék, ékes szólásra és költői hangzású, de tudományilag alaptalan fejtegetésekre és magyarázatokra csábítatják magukat. Az ilyen a divatizlésnek, a salon aesthetikának tett engedmény természetesen nagyban előmozdítja a művészeti kérdéseknek tárczaszerű tárgyalását; hisz minek mellőzze a hírlaptudósító azt, amit a tudós sem mellőz? Az ő kötelessége a zeneélet mindennapi jelenségeit leggyorsabb módon a közönség tudomására hozni, ennek megismerkedését új művekkel és művészekkel kieszközölni. E feladat teljesítésének elengedhetetlen feltétele, hogy a tudósító ítéletei tessenek a közönségnek, hogy kellemes és élénk stílusban legyenek fogalmazva és hogy a főpontok rövid és határozott megbeszélést találjanak, mert az olvasó csak így nyer képet az egészről. Alapos fejtegetés kevésbé fontos, mint tetszetős előadási mód. Hogyha a tudósító ezt az éppen nem könnyű feladatát kitelhető lelkiismeretességgel végzi, ugy dieséretet érdemel és ha néha egy-egy phrasiszerű ítélet siklik tollába, ugy az olvasónak meg kell gondolni a bírálónak kötelezettségét, hogy meghatározott legrövidebb időszakokban mindig új és lehetőleg meglepő dolgokat hozzon, s hogy ennél a nyakra-főre sietésnél az alak könnyen elnyomja a tartalmat, a phrasis a gondolatot.

Akad majd olvasó, a ki a dolgok így fogását pessimistikusnak, túlzottnak tartja. Azoknak egy a zenevilágból merített tényre megegyezhetetlen módon fogjuk nézetünk helyességét bizonyítani. A német birodalom valamennyi zenelapja közt a lipcei „Signale“ a legelterjedtebb, hirdetésekben legnagyobb összeget vesz be és tagadhatatlanul jelentékeny befolyást gyakorol, még szakkörökben is; pártfogását nagyon keresik és megrovásaitól sokan — még nevezetességek is — félnek. Ez a zenei lap mellőz minden kimerítő tárgyilagos kritikát, csak egészen rövid bírálatokat hoz, hangjegy — példák nélkül stb., hoz élezenen írt levelezéseket minden országból és temérdek hírt, adomát s más effélet. Híres művészek tartoznak munkatársai közé és sokaknak nélkülözhetetlen ez a lap. Képezhető-e jobb bizonyítéka nézetünk helyességét illetve, mint ezen tagadhatatlanul nagy jelentőségű lap, mely igen ügyesen van szerkesztve és mégis kiter minden alapos, szaktudományos czikk előtt. Szabad-e a politikai napi lapok tudósítóit és a nagy laikus közönséget megróni, ha elsőrendű szaklapok ilyen példát szolgáltatnak?

De ez a mentő körülmény, melylyel a napi tudósító védelmezheti magát, nem létezik a zenetudós, az aesthetikus számára, hogyha ez könyvben vagy tanulmányban hozza ítéleteit. Ő nem ir újságközönség számára. Könyve vagy tanulmánya nincsen egy napnak és a különféle elemekből álló közönségnek szánva, hanem azoknak, kikről fölteendő, hogy el vannak szánva önálló gondolkozásra és kutatásra és hogy a könyvben mindenekelőtt helyes alapot s utasítást keresnek beható gondolkozásra. Itten szigorúan tárgyilagos s tudományos fejtegetéseknek van helye, hogy a mű állandó becsesel bírjon, melynek hatása ne gyöngüljön azáltal, hogy a szerző a divat izlés követelményeit veszi tekintetbe vagy azon érzélgős olvasó kívánalmait, ki inkább jó előre rajong valamely nagy zeneszerzőért, ahelyett, hogy fáradságos tanulmányok útján igyekezne vele megismerkedni; hasonlóan némely természetkedvelőhöz, ki rajong a havasi világról, melynek leírását könyvben olvasta, de a ki óvakodik a hegységnek kissé fáradságos megmászásától, pedig csak a hegy magaslatáról lehet a szépségeket szemmel látni. A tudósnak és aesthetikusnak kötelessége a művészeti termények tanulmányozását és helyes megértését előmozdítani, nem pedig a tárczaszerű művészet-phrasisnak utat egyengetni. S ezenel bezáró kérdésünkhöz jutottunk: Minő feladatot kell azene-aesthetikának teljesítenie, melyik uton kell járnia, hogy a művészetnek és a zenei szépségnek megértését előmozdítsa?

E kérdés pontos megoldásához még nagy munkaanyag átdolgozása szükséges. „Az aesthetika keletkezési fokán áll“ — e szavakkal fejezi be Vischer Fr. nagy művének önbírálatát, a „Kritische Gänge“ hatodik füzetében. Ha egy ilyen férfi így vall saját tudománya fölött általánosságban, e nyilatkozat még határozottabban ráül a zene-aesthetikára, mert ez legkésőbbben támadt vagy is csak legújabb időben részesült behatóbb megfigyelésben és mint legifjabb termőföld, leggyökeresebb megmunkálást kíván.

JUSTUS.

ZENÉSZETI HIREK.

~ „A PESTI NEMZETI DALKÖR“ f. h. 21-én a városligeti Klemens-féle helyiségben buzgó karnagya *Szotvori Nagy Károly* vezetése mellett nyári dalestélyt rendez a következő érdekes műsorral: 1. *Magyar király induló*, Huber Károly. 2. *Bucsu*, Hubay Jenő. 3. *Szentelt hantok*, Mosonyi Mihály. 4. *Népdalok*, Zimay László. 5. *Nem tudom én . . .* Thern Károly. 6. *Magyar király himnusz*, ifj. Szotvori Nagy Károly.

~ ALEXI SÁNDOR baritonista további vendégszereplése ezuttal elmarad; lehet azonban, hogy ősszel az új operaszínházban ismét szerencsét próbál.

~ LISZT FERENCZ a múlt héten két napig Lipcsében időzött, hogy meghallgassa Goldschmidt Adalbert „Hiantus“-ának előadását.

~ BROULIK FERENCZ operánk jövődéli lyrai tenoristája legutóbb Grácban fényes sikerrel vendégszerepelt mint Raoul a „Hugenották“-ban és mint Melchthal Arnold „Tell Vilmos“-ban.

~ A MISKOLCI ORSZÁGOS DALVERSENY a legérdekesebbek egyike lesz, melyek eddig Magyarországon tartottak. Az ünnepélyre 45 országos dalregyesületi taggyűlés közül eddig már husz egyet jegyeztette be magát a versenyre. Köztük van a budai, debreczeni, esztergomi, győri, jászberényi, egri, kecskeméti, kassai, kolozsvári „Hilária“, munkácsi, pesti nemzeti dalkör, rimaszombati, sátor-ajta-ujhelyi, szatmári, szegedi, szentesi, szegszárdi s ugvári dalegyletek. — Versenydíjakat kitűztek: Miskolc város, a miskolci hölgyek, a miskolci dalegyület, Bartay Ede az orsz. m. dalárszövetség elnöke, a kolozsvári polgári dalegyület és Szöllősy Sámuel ur Marosvásárhelyről. Dalár s más művész s műkedvelő vendég eddig 800 jelentkezett, mely szám az ünnepély napjáig: aug. 6-ig bizonyára még jóval emelkedni fog. Az ünnepély díszelőcséjére Borsod megye főispánját, b. Vay Bélát kérte fel a szövetség közp. ig. választmányára, aki azt el is fogadta.

~ A CZEGLÉDVÁROSI DALÁRDA legutóbbi közgyűlése id. Ábrányi Kornélt, Bartay Edét, Huber Károlyt és Simonffy Kálmánt egyhangulag tiszteletbeli tagjául választotta.

~ A JÁSZBERÉNYI HANGVERSENY, melyet Hegedűs Zsigmondné múlt vasárnap jótékonyvezérel rendezett, szépen sikerült. A hangversenyben a nemzeti színházból Helvey Laura s Odry Lehel, a népszínházból Hegyi Aranka működtek közre; továbbá volt művészi zongorajáték Szendy Árpádtól és Orbántól és érdekes felolvasás Szathmáry Károlytól. A közreműködőket zajos tapsal s virággal tüntették ki. A hangverseny után tánc következett. Az előadás mintegy ötszáz forintot jövedelmezett a jótékonyvezérel.

~ BERMANN STEFÁNIA k. a. operánk tagja a prágai német színház meghívása következtében Prágába utazott, a hol háromszor fog mint vendég fellépni, még pedig Alice (Ördög Róbert), Elza (Lohengrin) és Amália (Álarcosbál) szerepeiben.

~ RUBINSTEIN ANTAL Stockholmból rövid időzést után visszatért Koppenhágába, hol most végezte be nagy hangverseny-sorozatát, melyen az udvar és a diplomáciai kar is részt vett és tapsolt a közönséggel együtt a nagy virtuoz művészetének. Dániából Rubinstein Norvégiába, megy hol Gothenburg- és Christiániában fog játszani. Mi-

előtt a dán fővárost elhagyta volna, a király magánkihalgatáson fogadta és a Daneborgrend commandeur-keresztjével tüntette ki.

~ WEIMARBAN f. h. 23-ától 27-éig fényes zenei ünnepélyek tartatnak, melyeken a következő zeneköltők művei fognak előadni: Berlioz, Saint-Saëns, LISZT, JOACHIM, Raff, Lasske, Droeseke, Vlasunoff, Schultz-Beuthen, Müller-Hartung, Klughardt, Metzorf, FOLKMANN, Grieg, Brahms, Schumann, d'Albert, Brassin

~ BERTHA SÁNDOR „CORVIN MÁTYÁS“ című egyfelvonásos víg dalművében a cím-szerepet Egressy Ákos fogja játszani. A többi szerepeket Kordin Mariska k. a., Saxlehner Emma asszony, Pauli, Kőszeghy és Kiss Dezső adják.

~ SMETANA FRIGYES cseh zeneszerző folyó hó 11-én a prágai tébolydában meghalt. Smetana Frigyes 1823-ban született egy kis cseh faluban; korán a zenészi pályára lépve, egész életét a művészetnek szentelte s honfitársai előtt népszerű neve volt mint zeneszerzőnek és karnagynak. Irt néhány operát cseh stílusban, melyek igen tetszetek s főleg a cseh nemzetiségi agitációk óta karolta föl a műveket a chauvinizmus. Smetana élete utolsó éveiben a wagnerismust akarta összeegyeztetni a cseh zenével, s irt is e genreben egy operát, a mely azonban kevés sikert aratott. E vereség s az új rendszer erőteljes kombinációi igen hatottak Smetana idegzetére. Pár hét előtt, mint akkor jelentették, tébolyodás jelei mutatkoztak rajta, majd oly mérvű dühöngés, hogy rögtön az örültek házába kellett őt szállítani. Rohamos agylágyulása volt s a halál megváltás rá volt néve.

~ A BAJOR KIRÁLY nagyon meg volt elégedve a „Parsifal“ előadásokkal. Az intendans utján elismerését nyilvánította a közreműködőknek és bankettet adott tiszteletükre, a melyen azonban természetesen nem jelent meg személyesen, hanem csak képviseltette magát. Malten kisasszonyt különösen kitüntette. Minden felvonás után óriási bokkrétát küldött neki a színpadra. A király részére rendezett külön előadások mindegyike 40,000 márkába került.

~ A THEATRE ITALIEN e saisonbe utolsó újdonsága Joël lyrai opera egy felvonásban, melyben a főszerepet maga Maurel fogja énekelni. Az újdonság annyiban érdekesebb a rendes nyári repertoire darabjainál, amennyiben az új operácska zenéjét nő írta: Legoux asszony, ki compozícióit eddig Gilbert Desroches név alatt tette közzé.

~ „OSTROLLENKA“ Bonnavitz német zeneszerző angol szövegű operája a londoni Saint-Gerges-Hallban szép fogadtatásban részesült.

~ A PÁRISI „OPERA POPULAIRE“ új igazgatót kapott Garnier személyében, a ki a jövő hónapban ismét megindítja a megbukott vállalatot. Donizetti „Martis“-jával nyitja meg a színházat.

~ DRÁGA PRIMADONNAKKAL nemesak a mi operánk dícselkedhetik, hanem a párisi nagy opera is. Talán vigasztalásul szolgál Podmaniczky Frigyes b. intendans urnak, ha megemlítjük, hogy a napokban vált meg a párisi nagy operától Duvivier Mártha k. a., a kit Vaucorbeil 45,000 frank évi fizetéssel szerződett, és a ki egész éven át csak háromszor lépett föl, még pedig kétszer a „Hugenották“-ban, egyszer az

„Afrikai nő-ben, úgy hogy minden egyes föllépteért 15,000 frankot kapott.

~ HÁROM HÍRES TENORISTA EGYSZERRE fog most Berlinben működni: Wachtel, Götze és Bötzel. Különösen érdekes Wachtel és Bötzel versengése, mert mind a kettő a koci bakjáról került a színpadra és a „Lunjumeau postakocsis“-ban mindkettő saját életrajzát énekl.

SZEGEDI LEVÉL.

Csütörtökön 8-ikán volt az évad utolsó előadása. A függöny legördült s Thalia templomának oltárán, melyen annyi méltó és méltatlan pap és papnő áldozott, kialudt a tűz, hogy föl se gyuladjon október 1-sőig, amikor az új-évad kezdődik. A haldokló évadnak új és hatalmas érdeket köleszött 5. és 6. ikán Blaha Lujza másodszori vendégszereplése. A lázas érdeklődés amit először tapasztaltunk, ismét nyilvánult, sőt erősebb volt, mert a pénztárt oly módon vették ostrom alá, hogy még a vaskorlátot is összetörték. E végső héten színrekerült még újdonságképp Dóczy vígjátéka az „Utolsó szerelem.“ Az előadás nagyon gyarló volt, s így a darab kardinalis hibái még jobban kitűntek, így történt aztán, hogy az újdonság, melytől mindenki sokat várt, teljesen hidegen hagyta a közönséget. Az est hősnője Nagy Ibolyka (Catherine) ki ezüstös páncéljában nemesak festői alak volt, hanem egyéb tekintetben is teljesen helyt állott. Mellette Szirmait kell fölemlítenem, ki Laczfi szerepében adott sok sikerült részletet. Még a „Rip rip“ kétszer, s utolsó előadásul (miután helyette természetesen más volt hirdetve) „Huszár-csiny“ került színre. Ez utolsó előadás szép óvátioakat hozott Makó Lajosnak, kit a közönség egy gyönyörű babér-koszorúval lepelt meg. Makó 5-évig volt kedvence a szegedi közönségnek, mit teljesen meg is érdemelt, mert nemesak kitűnő színész volt, de mint ember is birta mindenki tiszteletét és becsülését, s az utolsó föllépte volt, mert az igazgatói tapintatlanság e kiváló színészt is elszalasztotta, kit aztán Feleki nem késett Budára szerződtetni. Ez utolsó előadás még arról is nevezetes, hogy az igazgatót néhány túlbuzgó kebelbarátja gyűjtés által egy szép ezüst virágtartóval tisztelte meg, úgy tüntetvén föl az aktust, mintha általa a bérlők akartak volna Nagy Vincznek köszönetet szavazni. Ezzel a kiereszkolt ünnepélyes aktussal azonban éles ellentétben állott azon körülmény, hogy a városi-tanács erős bírálat alá vette az igazgató s a színi-bizottság eljárását a Blaha vendégszereplések túlságított helyárai miatt, minek az lett a következtése, hogy a tanács elvette a színi-bizottságtól a jogot az árfelemlést eszközölni. Másnap pedig a városi közgyűlésben került szóba az ügy, mind oly dolog, aminek éle az igazgató ellen volt irányozva, s így az említett bizalmi szavazatot egészen illusiorinussá teszik.

A most bevezetett saison, mely a lehető legfényesebben indult meg, épen nem felelt meg a hozzá kötött várakozásoknak. Mikor

a fényes színház felé, azt hittük, hogy végre a nemzeti színi-irodalomnak is lesz egy biztos menedékhelye, melynek a legmagyarabb városban minden föltétele meg volt. Csalódtunk! a nemzeti elem elhanyagoltatott, s helyette dominált a francia közep-fajta dráma, színmű s az operette. De nemcsak ez, hanem elhanyagoltatott a népszínmű is annyiban, hogy gyöngébb népszínműi előadások nem voltak a szegedi színpadon mint ez évadban. Így történt aztán, hogy míg ezelőtt a vasárnap volt a legjobb napja a kasszának, most a leggyöngébbek közé tartozott, s gyakran volt kis közönség. A népszínmű-énekes Egri még csak megállta helyét becsülettel, de a népszínmű-énekeső Vadnai Vilma határozottan gyöngé, kinek sem játékában, de különösen énekében nincs meg a magyaros zamat. Az operett erősen grüsszolt, pedig még számításhoz kell venni azt, hogy egy hónapnál tovább nem volt tenorista s a primadonna is sokáig beteg volt, így ez idő alatt nem igen voltak operett-előadások. A reperteire különben az egész évad alatt ingadozott s alig volt egy-két eset, hogy be lett tartva az, ami előre hirdetve volt. E rendszertelenség miatt nemigen lehetett jó ensemble szert tenni, s most mikor már a vége felé megvolna, az igazgató a legjobb tagjait szélnek ereszi, s jövőre kezdheti megint előlről. Mindezek helyett aztán Nagy Vince azzal akarta a belső irt kitölteni, hogy csinált fényes kiállításokat s behozta reklámot eddig egészen ismeretlen nagyságban. Láthatjuk hát, hogy a rózsás remények, melyeket az új színházhoz fűztünk, a tárgyilagosság alatt legnagyobbbrészt füstté váltak a saison nem a legbiztatóbban végződött. — Adja a magyarok Istene, hogy a következő jobb legyen.

A szegedi dallárda 3-ikára hirdetett „Dal-estélye“ 17-ikén tartatik meg. A városi „zene-iskola“ megüritült igazgatói állása Szegedi Endrével a „szegedi dallárda“ érdemes karmesterével töltenetett be s így kilátás van rá, hogy az intézet végre jó kezekbe kerül. Ideje is volna már, hogy az e végleg elhanyagolt intézet új erőre kapjon s fölvirágozzék. r. l.

SZÍNHÁZI HIREK.

— A NEMZETI SZÍNHÁZ valóságos készülődési korszakot él: legtöbb művészeti eseményei, az utóbbi hetekben, az opera elvállása után következő „új korszak“-nak előkészítő mozzanatait képezik. Vendégszerepekben és az ezeket követő szerződtekben kell keresnünk és megtalálnunk új-donságainkat. Az utolsó esemény *Szacsvayné Boér Emma* fellépése, mely épp úgy mint minden egyéb színpadi kísérlet az utóbbi időben jelentékeny külső sikerrel járt. A „ház megcsinálásának“ különleges és fontos művészete nálunk rövid idő alatt oly nagyot haladt, hogy most már a nemzeti színházban semmi sem lehetetlen. Ha akarná, most már „az új vívmányok kellő felhasználásával“ még Faludy is kitapsoltathatná magát, és pedig még akkor is, mikor nem játszik. Nem esoda tehát, hogy ha a nemzeti színházban koronként támadó viharos tüntetések irányában kissé kételkedők lettünk. Pénteken (16-án) este is csak azon kihívásokat vettük számba, melyek önkényeseknek látszottak és valóban a jobb közönség tetszésének adtak kifejezést. Még

eme tapsokból is elegendő jutott Szacsvaynének arra nézve, hogy sikerét komolynak és kielégítőnek mondjuk. Tisztelt vendégünknek vékonyka, nem is igen csengő és terjedelemben is korlátolt hangján közönségünk eleinte kissé megütöközött, midőn azonban meggyőződött, hogy eme defect hanggal is elég szépen, tisztán és jól tagoltan adja elő vendégünk mondandóit, kibékült a hiánnyal. Az értelmes előadás ugyan nem pótolta egészen a természetlőt megtagadott anyagot, de némi kárpótlást mégis nyújtott: és a szigorú földszint ebbe végre is belenyugodott. A beszéd minden artifiziuma mellett Szacsvayné előadása némely helyt egyhangú volt ugyan, de más részekben ismét lelkesebb lendülettel eléggé hatott; úgy, hogy a kedvező közhangulat ismét helyre állt. Így folyt le az ezt szigorúbb kritika és készséges, előzékeny elismerés közt. Ami Szacsvayné asszony játékában leginkább tetszett, az voltaképpen a színpadi biztonság, az ügyes mérséklet, és a nagy tapasztalaton alapuló sima technika volt. Ezek révén a tisztelt vendég bátran ajánlható szerződtesre. Hasznavehető színész nő lesz, ki a másodsorban áll, de ezért még mindig jelentékeny szerepeket nem igen fogja elrontani. Amit tehetségének helyes számbavételével gondjaira bízunk, annak meg is fog felelni. De persze, — ha igaz, amit a beavatottak beszélnek: hogy Kolozsvárott Szacsvayné csinálta a derűt és borít a színháznál, — úgy az érdemes művésznő nálunk egyelőre sokat lesz kénytelen engedni igényeiből. De hát ezért nem kell mindjárt kétségbeesni. Később még minden megváltozhatik. A közönség sok mindenfeléhez hozzá szokik, ha kellő komolysággal és különösen szívós kötelezettséggel találják elébe. A megszokás kissé umalmas bár, de azért nem kevésbé jótérvő nemtőjébe is kell bízunk. „Naturam parturit usus“, mondja Marcellus Palingenius, és „poeta doctissimus“-nak neveztek a tizenhatodik században.

— A NEMZETI SZÍNHÁZBAN a jövő héten fejezi be vendégszereplését Wilmé Mária asszony, 20-án „Aida“ czimszerepében, és bucsuzásul 22-kén „Bánkban“ Melinda szerepében fog föllépni, a melyben nálunk a legnagyobb diadalt aratta. — 24-én Bizet „Carmen“-jét adják, melyben először fog föllépni Reich Irma k. a. mint szerződött tag, aki a mult nyáron közepes sikerrel vendégszerepelt színpadunkon. — A drámai napokat az „Utolsó szerelem“ Dóczytól, az „Erdő szépe“ Szacsvayné Boér Emma asszony fölléptével s a „Buborékok“ Csikyktől fogják kitölteni. — Björnson rég nem adott „Csöd“-je május 26-án új szereposztással kerül színre. — Shakespeare „III. Richard“-ja, melyből a napokban kezdték meg a próbákat, június 6-ára van kitűzve előadásra. Ezekon kívül előkészületek vannak fűzve: „A képzelt beteg“ Moliéretől, „A lépesőház ihlete“, „Ne tréfálj a szerelemmel“, „A szegénylős“, „A szegény gazdag“, „Antonius és Cleopatra“, IV. Henrik, „Manlius Sinister“, „Fény árnyai“, „Londoni arszlánok“ és „Ferréol.“ Auber „Portici néma“ című dalművéből a próbák annyira haladtak, hogy az opera az eddigi megállapodások szerint június 7-kén végre színre kerül. . . . Bertha Sándor „Corvin Mátyás“ című dalművéből serényen folynak már a próbák.

— A BUDAI VÁRSZÍNHÁZAT e héten adja át a nemzeti színházi igazgatósága a fővárosi hatóságnak, és ettől ugyanakkor veszi azt át a színikörrel együtt Feleky Miklós igazgató.

— PULSZKYNÉ, MÁRKUSZ EMLIA asszony minapi balesete a „Vasgyáros“ előadás alkalmával, — a midőn játék közben megbotlott és elesett, — súlyosabb következzekkel járt, mint eleve hitték. A kedvelt művésznő ugyanis jobb al karján csonttörést szenvedett, úgy hogy hetekig nem lesz képes föllépni.

— PÁLMAI ILKA ASSZONY komolyan beteg. Hashártyalobban szenved és állapota aggodalomra ad okot. Orvosa, dr. Kresz Géza tanácsára szerdán és csütörtökön orvosi konzilium tartatott nála, melyben részt vettek dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár és dr. Gebhárt Lajos kórházi igazgató. A konzilium a művésznő állapotát igen komolynak jelenté ki.

— MAGYAR SZÍNÉSZET NÁNDORFEHÉRVÁROTT, Tóth B. színg. aki jelenleg társulatával Ujvidéken működik, kérvényt nyújtott be a magyar színészegylet központi igazgató-tanácsához, engedné meg neki, hogy jól szervezett társulatával néhány népszínmű és operette előadásra a szerb fővárosba: Nándorfehérvárra rándulhasson. Ezen kérvény a központi igazgató-tanács legutóbbi ülésén került tárgyalás alá, de végleges elintézzést nem nyert, hanem azt határozták, hogy az igazgató kérje ki az elnök: Ribáry József miniszteri tanácsos véleményét, ki ezen az ülésen bokros teendői miatt nem jelenhetett meg.

— NAGYVÁRADON a szegedi szintársulat a közönség élénk érdeklődése mellett nyitotta meg a színi évadot. Berczik Árpád „Nézd meg az anyját“ című új vigjátéka volt a bemutató. Az előadás egészben véve sikerült. Nagy Ibolyka, Hunyady Margit, Diróiné és Somló Sándor nagy tapsot arattak.

— SOPRONBAN A MAGYAR SZÍNI ÉVAD véget ért. Az eredményről a következőket írják P. H.-nak. Jakab Lajos ez évben meglehetősen pártolásban részesült. Voltak zsufoolt házak, mint a „Koldus diák“, „Rip-Rip“, Csókon szerzett vőlegény“ előadásainál: — de a legnagyobb erkölcsi diadal e német városban kétségkívül az, hogy Dobsa „IV. László“ tragediáján, melyet. H. Dancz Nima jutalomjátékaul választott, — zsufoolt ház volt. A jutalmazott Aydat és Ivánff IV. Lászlót játszta szép sikerrel.

— SOLYMOSI ELEK a népszínház derék komikusa szombaton Losoncra utazott, a hol háromszor fog föllépni, és pedig a „Tündérhaj“-ban, „Tót leány“-ban és „Perozes“-ban.

— A KOLOZSVÁRI NEMZETI SZÍNHÁZBAN a minap nagy sikert aratott Ohnet „Vasgyáros“-a. A szereplő közül leginkább tetszettek E. Kovács Gyula (Derblay), Medgyaszay Evelin (Claire) és Szentgyörgyi (Moulinet.) E. Kovács és Medgyaszay Evelin sok tapsot kaptak s mindkettőjüket többször ki is hívták.

— ARADI GERŐ igazgató Nagykanizsáról e hó végén Kaposvárra megy társulatával. A „Somogy“ kilátásaa helyezi a kanizsaiaknak, hogy a társulat elő fogja adni a többi közt a „Zalamegyei bíró“ című klasszikus drámát. Nyilván a „Zalameai bíró“-t gondolta t. kollegánk.

A BÉCSI MŰKIÁLLÍTÁSBAN.

— Szobrászati osztály. —

A bécsi nemzetközi műkiállítás alkalomával a kritikusok nagyon is helyesen mondták ki, hogy az osztrák művészekben megvan az akarat, a törekvés és mégsem képesek Bécsből műpiacot csinálni. Láttuk akkoriban a nemzetközi műkiállítást, láttuk, hogy az osztrák osztály a legszegényebb volt valamennyi között és a királynak is feltűnt akkoriban, hogy jeles osztrák festők, mint DEFREGGER idegen országok osztályában állítottak ki.

Nem feladatunk ezúttal mindennek az okát konstatálni, hanem be kell ismernünk, hogy a mostani kiállításban, hol csupán osztrák művészek állítottak ki, ezek jelesei valóban alig beszámítható műveket mutatnak be, holott kevésbé tehetséges művészek a várakozást jóval túlszárnyalták.

A jelenlegi kiállításon legsikerültebb műveket a szobrászati osztály mutat be. Semmiesetre sem lehet a kiállítást nagyinak nevezni; de ezen körülmény mitsem változtat a tényen, hogy a kiállított szobrászati művek — kevés kivétellel — kitűnően sikerültek, míg egyeseket abszolút becsülnék lehet nevezni.

TILGNER Viktor hazánk fia jeles vésője készítette el HEILER Károly pozsonyi püspök kitűnően sikerült mellszobrát, melynek polychromirozott mását volt alkalmunk a mester műtermében megsejmelni. — Tilgner mesteri vésője ezen a mellszobron nem bírja oly igen meglepni azt, aki már látta Heiler püspök polychromirozott mását, mindazáltal az úde alkotás valóban meglepő.

BENK János számtalan munkájával gazdagította a kiállítást. A mester jelenleg azon műveit mutatta be, amelyeket a bécsi burg-színház számára készített. Az „alázat“, „hősiesség“, „önzés“ és „uralkodási vágy“ megkapó alkotásai hosszabb időre kötik le a szemlélő figyelmét, és ezek mégis a háttérbe szorulnak, ha a mester többi műveit megtekintjük.

Igy a „szerelem“ egy mosolygó kedves leánykában leli jelképezését, kihez egy kis angyal rózsát nyújt fel, míg a staffaget egy rózsafolyondár képezi, melyen két galamb csókolódzik. A „gyűlölet“ önmagában véve remek munka. Egy vézna fűria, sovány, kiaszott arccsal képezi itt a főalakot, — arczáról felkorbácsolt szenvedély tükröződik vissza, visszataszító szemei békítetlen haragot és gyűlöletet hirdetnek, míg a staffage-t a nélkülözhetlen kígyó képezi, mellette egy összeroskadt fiu alakja, ki megtört szárnyal térdel ott s kétségbeesztő arccsal tekint epedő szemével a fűriára.

Szinte megkönnyebbül a szemlélő, ha KÖNIG OTTÓ művét, a „szerelmi síngdosást“ tekinti meg, hol egy lányka várakozásteljes figyelemmel látszik hallgatni egy fűlehez repült kis angyal szerelmi suttogását. König ezen munkája valóban sikerült, de fényes bizonyítéka annak, hogy egy mester egy és ugyanazon időben jó és kevésbé jó munkát is készíthet. Így egy másik műve, mely egy monumentális kútnak terve, schogy sem tud kielégíteni. A szoborcsoport felett egy alapzaton egy nőalak áll, kinek két vállán kétkaru emeltyű pihen s ezek mindegyik végén mérlegalakra egy-egy urna lóg alá. Hogy mit akar ezzel a művész, azt nem lehet tudni, csupán azt, hogy ezen részlet sem való ide.

WEYER Rudolf „Bachusmenet“-e már magas röptű concepció, mely tanúságot nyújt a szerző kétségtelen tehetségéről. A rajta észlelhető mythologiai részletek megkapó modorban készültek relief munkában, s bár az egyes részletek külön-külön képet mutatnak: a mesternek mégis sikerült ezeket egy egységes egészzé összefonni, amely jeles dombormű a bécsi burg-színháznak díszére válik.

Más két TILGNER-mű még inkább fogja emelni a jeles mester nevét; ezek egyike egy márványból készült monumentális kútszobormű, melynek rendeltetési helye a császári nyaralóban leend Ischlben, s mely munka egyszerű, de felette izletes, egyszerűségében művészies kivitele által a legkellemesebb hatást idézi elő.

Egyik másik műve egy márványcsoport, mely egy fiút ábrázol egy delphinen, tele lendülettel, úde élettel, melyből a korlátlan, a szabad, a valódi művészet sugárzik ki, — mely kizár minden fanyarságot és föléli a lenge művészi kellemet és bájt, ép úgy, ahogy Tilgner alkotni és működni szokott!

NYÁRI SÁNDOR.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

— AMŰTERMEKBŐL. BARABÁS Miklós veterán festőművész jelenleg Arany János arczképén dolgozik, melyet a m. t. akadémia rendelt meg, egyik terme számára. A napokban pedig néhai Török József szuperintendens teljes alaku képirását fejezte be a művész. MARGITAY Tihamér, ki a m. t. akadémia egy termében rendezett be magának ateliert: a kormány megbízásából József nádor arczképét festi. A munkában már jól előhaladt. A kép teljes életnagyságu s a főherceget gazdag ezüst paszomantu nándorhuszár-ezredek ruhában tiinteti föl, díszes teremben állva. Jobb kezében az almáját tartja, balját kardja markolatán nyugtatja. A fiatalművész azonkívül nagyobb genre-képen dolgozik, melynek címe: A falu bolondja. Az őszi kiállításon lesz majd látható. — MASZÁK Hugoné, atyja Barabás Miklós műtermében két életnagyságu arczképén dolgozik. Az egyik Szerdahelyi Kálmánt ábrázolja, s ezt az elhunyt színművész özvegye Sz. Prielle Kornélia asszony számára festi, a másik gróf Ráday Gedeon a néhai honvédmiszter képmása. Mindkét mű igen élethű. — UJHÁZY Ferenc jelenleg „Krisztus a keresztfán“ című festményen dolgozik, mely a műcsarnok őszi tárlatán lesz kiállítva. VASTAGH Géza „Kacsák a patak partján“ című képet fejezett be s ezt több most készülő munkájával együtt a képzőművészeti társulat őszi tárlatán fogja kiállítani. — SZIRMAI Antal a festészeti akadémia növendéke s Benczur Gyula tanítványa, jelenleg a nemzeti muzeum képtárában Légrády testvérek megbízásából mesterének „Vajk megkeresztelése“ című festményét másolja, s e napokban be is fejezi.

— AZ ORSZ. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT PÁLYÁZATAI. Az idei őszi kiállítás alkalmára a következő pályázatokat hirdeti ki a képzőművészeti társulat. I. A képzőművészeti társulat által 1884. évre kitűzött 200 darab négy forintos aranyból álló művészi nagy díjra. — Csakis hazai művészek pályázhatnak bármily fajú festészeti, szobrászati vagy metszteműveikkel, melyeket az utolsó 3 év alatt fejeztek be, és melyek az országos magyar képzőművészeti társulat tárlatában még kiállítva nem

voltak. A díj a legjelesebb feltétlen műbecsű művet kiállító művésznek adatik ki. A díjazott mű a szerző tulajdona marad. II. Az országos magyar képzőművészeti társulat a jelenleg kevésbé gyakorolt hazai történeti tárgyú festészetre óhajtván hazai festészeink figyelmét fordítani, s iparkodván annak újabb lendületet adni, nevezetesen azon oknál fogva is, hogy a nemzeti muzeum képesarnokának számára, fennálló kötelezettsége szerint, általa vásárlandó festmények közt, ily hazai tárgyú képeket szerzhessen, egyszersmind pedig ezeket művészi reprodukciókban a társulat tagjai számára is műlapul tagilletmény fejében szolgáltatassa, a társulat elnöke Ipolyi Arnold ó nagyméltósága által újabban felajánlott ötszáz forint pályadíjat tűz ki egy magyar történeti tárgyú festményre vagy ilyenek színvázlatára. Az 500 forintos pályadíj csak abszolút műbecsű, s a mai művészet színvonalán álló festménynek fog kiadatni. Ha ilyen a pályaművek között nem találkoznék, a pályadíj a következő évre ugyanezen vagy más feladatokra újra fog kitűzteni. — A pályázat nyílt, s résztvehet benne milder magyar és magyarországi születésű művész oly módon, hogy a kitűzött feladatok közül akár csak egyre, akár többre is pályázik. III. Az orsz. m. képzőművészeti társulat pályázatot hirdet a Tárkányi Béla apát és egri kanonok ur által az egyházi festészet emelése czéljából felajánlt 500 osztr. ért. forintnyi díjra. A pályázatban csupán hazai művészek vehetnek részt, az utolsó három év alatt készített vallási és egyházi tárgyú olajszínvázlattal, olajfestménnyel, vagy akár kész oltárképpel. IV. Munkácsy Mihály 1882. évi október hó 27-én kelt alapító levelével 10 évi időtartamra két-két évenként kiadandó hathat ezer frankból álló ösztöndíjat bocsátott az országos magyar képzőművészeti társulat rendelkezésére oly czéllal, hogy ezen ösztöndíj egy-egy kiváló tehetségű ifjabb hazai művésznek Párisban való továbbképzetésére fordíttassék. Ez ösztöndíjra csak magyar születésű oly művész pályázhatik, ki 35-dik korévét még tul nem haladta. Az ösztöndíj az 1884. évi őszi tárlatra beküldött legjobb, s határozott hivatást tanúsító élet-vagy történeti kész olajfestmény szerzőjének fog oda ítéltetni. A pályázatra csakis olajfestésű s legalább fél négyszög méter nagyságu kész képek bocsáttatnak. A pályanyertes mű szerző tulajdona marad. Ha a pályaművek között a feltételeknek megfelelő mű nem találatnák, a díj ki nem adatik s új pályázat hirdetetik. V. Az országos magyar képzőművészeti társulat pályázatot hirdet a Ráth György ur ó méltósága, kir. ítélő táblai tanácselnök és az országos képzőművészeti tanács alelnöke által néhai Ráth Károly örökösei részéről tett alapítványból 1884. évre eső, egy diszokmány és 300 osztr. ért. frtból álló díjra. A díjra csak hazai művész által olajban festett táj-, állat- vagy csendélet-képek pályázhatnak. A díj csak feltétlen műbecsű képet kiállító művésznek adatik ki. A díjazott mű a szerző tulajdona marad. Valamennyi pályamű a képzőművészeti társulat titkári hivatalában (műcsarnok, sugár-ut, 81. szám) f. évi október hó 20. esti 6 óráig adandó be, a mely határidő után beérkező művek a pályázatból feltétlenül ki lesznek zárva.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI 1883. ÉVI MÉRLEGE.

BEVÉTEL

Nyeresség- és veszteség-számla az A mérleghez. (1883.)

KIADÁS

Table with columns: A tétel neve, Bevételek (Üzlet, Vagyon, Összes), A tétel neve, Kiadások (Üzlet, Vagyon, Összes). Rows include insurance premiums, claims, and expenses.

Nyeresség- és veszteség-számla a B mérleghez - Eletbiztosítási osztály (1883.)

Table with columns: A tétel neve, Bevételek, A tétel neve, Kiadások. Rows include life insurance premiums, claims, and expenses.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI VAGYONÁLLÁSA 1883. december 31-én.

Table with columns: VAGYON (A, B, Összes), TEHER (A, B, Összes). Rows list assets like real estate and liabilities like claims and reserves.

A CS. K. SZAB. ASSICURAZIONI GENERALI KÖZPONTI IGAZGATÓSÁGA TRIESTBEN: Dr. MAUROGONATO I., br. MORPURGO JÓZSEF, br. RALLI AMBR, SEGRÉ V, Dr. CALABI R, GOLDSCHMIEDT LIPÓT.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott ↓ Fekete egyszerű hurozott
Barna kereszt-hurozott ↑ Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia“ zongorateremben.

Nemecske József

Mignon zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a „Harmonia“ zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Zongorahangoló

lakcíme megtudható a „Harmonia“ zeneműkereskedésben.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

artay János, nemzeti zenédei t. váci-u. 10.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, sugár-ut 60.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Rausch Károly, nemz. zenédei tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenédei tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa. Kecskeméti-utca „Geist“-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdafy Béla, nemz. zenédei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM és ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körút.
Schmidt József, Lipót-utca 19.

ZENESZERZÉS.

Breisach Izidor, váci-körút 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenédei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüzoltó-u. 19.

ORSZÁG-VILÁG.

NAGY KÉPES HETILAP.
MEGJELEN MINDEN SZOMBATON.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DEGRÉ ALAJOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	10	frt — kr.
Félévre	5	” — ”
Negyedévre	2	” 50 ”

Egyes füzetnek ára 40 kr. — Egyes szám 20 kr.

Mutatványszám ingyen és bérmentve.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.
Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófaból
” ” fekete
Arjegyzék küldetik, díj nélkül.

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

Wessely Márton

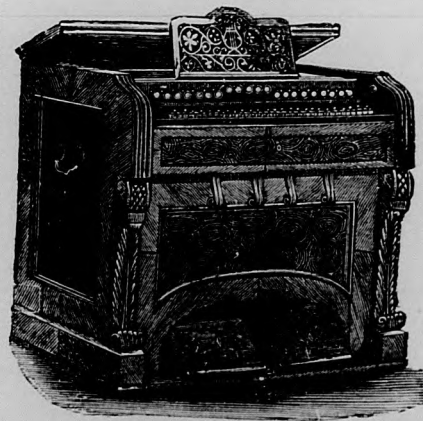
zongoragyáros.
Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv“ zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 1/2 méter. Különféle érmek.

BEHRBAR

világhírű zongorái.
Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa
” ” fekete
kereszt-hurozott és egyszerű.

A legkitünőbb
HARMONIUMOK

Tietz Péter utóda
Kotykievics Teofil
gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás.
Arjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.